

Regimul juridic al invocării și soluționării excepției autorității de lucru judecat în procesul civil al Republicii Moldova

The Legal Regime of Raising and Solving the Exception of Issue Preclusion in the Civil Process of the Republic of Moldova

Dumitru Dumitrașcu¹

Rezumat: Autoritatea de lucru judecat a hotărârii judecătorești are o importanță indiscutabilă pentru securitatea raporturilor juridice. Acest efect al hotărârii judecătorești presupune că una dintre părți nu poate porni din nou procesul pentru a obține o altă soluție asupra cauzei. În acest sens, legislația oferă anumite modalități persoanei interesate pentru a se apăra prin invocarea puterii de lucru judecat a unui act jurisdicțional.

Cuvinte-cheie: proces civil, mijloace de apărare, excepție procesuală, autoritatea de lucru judecat, principiul securității raporturilor juridice.

Abstract: The issue preclusion has an indisputable importance for the legal certainty. This effect of judgement implies that one party can't start again the process in order to obtain another solution of the case. In this order, law provides certain means of defence for the person to defend himself by rising the exception of issue preclusion of a judicial act.

Keywords: civil process, means of defence, processual exception, issue preclusion, principle of legal certainty.

Introducere

Hotărârea judecătorească reprezintă actul de dispoziție al instanței prin care aceasta soluționează fondul dreptului dedus judecății, acest act reprezintă finalitatea procesului de judecată. Prin hotărârea judecătorească instanța dezleagă cauza dedusă judecății, stabilește care din părți are dreptate în cauza respectivă,

¹ Asistent universitar, doctorand, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Universitatea de Stat din Moldova, email: dumitrascu.dum@gmail.com.

dispune admiterea ori respingerea pretențiilor reclamantului. Din punctul de vedere al mijloacelor de apărare ale pârâtului, hotărârea judecătorească stabilește eficiența și argumentarea apărărilor pârâtului, faptul ce se manifestă prin admiterea ori respingerea acțiunii reclamantului.

Așadar, hotărârea judecătorească reprezintă actul prin care se realizează justiția, iar calitatea acestui act de justiție depinde, în mare parte, de modalitatea de soluționare a cauzei. În acest sens, CtEDO, analizând preambulul Convenției Europene a Drepturilor Omului, a apreciat că principiul preeminenței dreptului presupune obligația statelor²:

1) de a respecta și aplica într-o manieră previzibilă și coerentă legile pe care le-a adoptat, iar dispozițiile legale trebuie să fie accesibile publicului destinat și redactate cu suficientă claritate;

2) de a respecta regula *res judicata*. Hotărârea judecătorească irevocabilă nu poate fi repusă în discuție ulterior, procesul soluționat irevocabil nu mai poate fi redeschis pentru a se proceda la o nouă examinare a cauzei. Această obligație presupune respectarea principiului securității raporturilor juridice. CtEDO soluționând cauza *Roșca c. Moldovei* din 2005³ a menționat că „*unul dintre aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere, între altele, ca atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție*” (§24). Iar Plenul Curții Supreme de Justiție al Republicii Moldova în pct. 16 din Hotărârea cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 09.06.2014⁴ a reiterat faptul că „*securitatea raporturilor juridice presupune respectarea principiului caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești. Acest principiu cere ca nici o parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei*”;

² C. Danileț, *Studiu cu privire la unificarea practicii judiciare și asigurarea principiului securității raporturilor juridice în Republica Moldova: Evaluare și propuneri*, Chișinău: S.n. (Tipografia-Sirius), 2014, pp. 13-14.

³ Cauza *Roșca c. Moldovei*, 2005 (Cererea nr. 6267/02). [Online] la [http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/ROSCA%20\(ro\).pdf](http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/ROSCA%20(ro).pdf) accesat 10.10.2018.

⁴ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 09.06.2014, [Online] la http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=181 accesat 26.08.2018.

3) de a oferi posibilități reale justițiabililor de a pune în executare hotărârile judecătorești irevocabile;

4) de a crea instrumente pentru unificarea practicii judiciare, în scopul evitării deciziilor contradictorii și asigurarea coerenței jurisprudenței.

Autoritatea de lucru judecat

În literatura de specialitate, autoritatea de lucru judecat este definită ca fiind „acel efect al hotărârii judecătorești și arbitrale în considerația căruia această hotărâre nesuscetibilă de o cale de atac de reformare la îndemână părții nemulțumite se consideră legală și temeinică pentru părțile litigante și autoritatea în fața căreia se invocă, făcând astfel inadmisibilă o nouă judecată pentru obținerea/pronunțarea unei hotărâri contrarii”⁵.

Autoritatea de lucru judecat a unei hotărâri semnifică faptul că aceasta devine obligatorie pentru părți, instanța de judecată, alte persoane și organe din cadrul statului. De asemenea, hotărârea ce a obținut autoritatea lucrului judecat nu mai poate fi contestată printr-o cale de atac de reformare. Însă, în cazurile expres stabilite de lege, hotărârea judecătorească irevocabilă poate fi contestată printr-o cale de atac de retractare, adică prin revizuire. Așadar, actul de justiție care a obținut puterea lucrului judecat produce toate efectele hotărârii judecătorești, și anume⁶: obligativitatea, executorialitatea, exclusivitatea, prejudicialitatea, neanulabilitatea.

Autoritatea și puterea de lucru judecat presupun următoarele caractere juridice:

a) se bucură de puterea lucrului judecat numai hotărârile instanțelor judecătorești, actele emise de către organele cu activitate jurisdicțională nu obțin autoritatea de lucru judecat;

Însă într-o măsură, putem recunoaște puterea lucrului judecat hotărârii instanței de arbitraj, însă trebuie să facem aici anumite precizări. Potrivit art. 33 alin. (1) din Legea Republicii Moldova cu privire la arbitraj nr. 23 din 22.02.2008⁷, hotărârea arbitrală este obligatorie, urmând să fie executată benevol, deci hotărârea arbitrală întrunește caracterele unei hotărâri judecătorești, și anume

⁵ D. Matei, *Efectele hotărârii judecătorești civile și ale hotărârii arbitrale: privire comparativă între codurile în vigoare și noile coduri*, Editura Universul Juridic, București, 2011, p. 207.

⁶ Pentru detalii, a se vedea E. Belei [et. al.], *Drept procesual civil. Partea specială*, Chișinău: S.n. (Tipografia „Lexon-Prim”), 2016, pp. 92-97.

⁷ În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 88-89 din 20.05.2008.

obligativitatea și executorialitatea. În plus, art. 28 alin. (6) din Legea nr. 23/2008 prevede că hotărârea arbitrală remisă părților are efectele unei hotărâri judecătorești definitive, deci acest text de lege asimilează hotărârea arbitrală cu hotărârea judecătorească.

Totodată, trebuie să indicăm faptul că hotărârea arbitrală poate fi contestată în instanța judecătorească, conform regulilor stipulate în art. 477-481 din C.pr.civ. al Republicii Moldova. Din analiza temeiurilor pentru desființarea hotărârii arbitrale cuprinse în art. 480 din C.pr.civ. al Republicii Moldova, deducem că hotărârea arbitrală urmează a fi desființate numai în cazurile când au fost încălcate regulile privind procedura arbitrală, când convenția arbitrală este nulă sau nu putea fi încheiată și când hotărârea arbitrală prevede o soluție care încalcă ordinea publică sau bunele moravuri. Adică instanța de judecată va verifica numai legalitatea procedurii arbitrale, fără a examina fondul cauzei. Respectiv, instanța „nu va controla circumstanțele de fond ale cauzei și probele cercetate, nu va verifica corectitudinea aplicării normelor de drept material de către arbitraj, ci va verifica prezența temeiurilor de desființare a hotărârii arbitrale specificate în legislație”⁸. Din punctul nostru de vedere, procedura de contestare a hotărârilor arbitrale se aseamănă cu recursul împotriva deciziilor și hotărârilor judecătorești, deși doctrina clasică o atribuie procedurilor civile de control.

În plus, existența unei hotărâri arbitrale între părți va determina instanța judecătorească să refuze primirea cererii de chemare în judecată, dacă aceasta hotărâre soluționează aceeași cauză cu care reclamantul investește instanța, adică există tripla identitate de părți, obiect și temeiuri, conform art. 169 alin. (1) lit. d) din C.pr.civ. al Republicii Moldova. Dacă instanța primește cererea de chemare în judecată, or considerăm că în majoritatea cazurilor instanța nu are cum să cunoască despre existența hotărârii arbitrale între părți, partea interesată, care de regulă este pârâtul, se va putea apăra prin intermediul excepției procesuale prin care invocă puterea de lucru judecat a hotărârii arbitrale. Această excepție nu va putea fi invocată în situația în care instanța a refuzat eliberarea titlului executoriu în baza hotărârii arbitrale sau desființează hotărârea arbitrală. Având în vedere art. 265 lit. e) din C.pr.civ. al Republicii Moldova, care arată că instanța judecătorească va dispune încetarea procesului dacă într-un litigiu între aceleași părți, cu privire la același obiect și pe aceleași temeiuri s-a emis o hotărâre

⁸ E. Belei [et. al.], *op. cit.*, p. 402.

arbitrală care a devenit obligatorie pentru părți, cu excepția cazului în care instanța refuză eliberarea titlului executoriu sau desființează hotărârea arbitrală.

Autoritatea de lucru judecat se atribuie nu doar hotărârii judecătorești și hotărârii arbitrale, dar și tranzacției părților. C.civ. al Republicii Moldova definește tranzacția în art. 1331 alin. (1) ca fiind contractul prin care părțile previn un proces ce poate să înceapă, termină un proces început sau rezolvă dificultățile ce apar în procesul executării unei hotărâri judecătorești. În general, tranzacția este definită ca „un contract care, în știința dreptului procesual civil, este numit act de dispoziție bilaterală a părților prin care acestea, făcând concesii reciproce, aplanează litigiul și sting procesul civil”⁹. Într-o altă definiție se precizează că tranzacția reprezintă „un contract făcut sub auspiciile justiției prin care părțile, pe baza unor concesii reciproce, convin să pună capăt unui litigiu sau să preîntâmpine declanșarea unui proces civil”¹⁰.

Deci, prin tranzacție părțile pot să prevină un proces ce poate să înceapă, pot să termine un proces început sau pot să rezolve dificultățile ce apar în procesul executării unei hotărâri judecătorești. Din aceste trei scopuri ale tranzacției reiese faptul că tranzacția poate fi încheiată în afara unui proces civil (când părțile previn procesul ce poate să înceapă), în cadrul unui proces civil declanșat (când termină procesul început) sau în cadrul executării silite (când rezolvă anumite chestiuni privind executarea hotărârii judecătorești). Art. 1333 alin. (1) din C.civ. al Republicii Moldova arată că tranzacția are între părți autoritatea lucrului judecat. În ipoteza în care tranzacția a fost încheiată în cadrul unui proces civil declanșat, condițiile tranzacției se regăsesc în încheierea de încetare a procesului. După cum a fost menționat în doctrină, această încheiere „va consolida puterea lucrului judecat fie prin neatacare – după expirarea celor 15 zile oferite de lege pentru exercitarea recursului, fie după examinarea acestuia de către instanța ierarhic superioară și menținerea încheierii contestate”¹¹. Pe de altă parte, pentru ca tranzacția prin care părțile previn un proces să se bucure de autoritatea lucrului judecat trebuie să fie confirmată de instanța judecătorească. Procedura de confirmare a tranzacției încheiate în scopul prevenirii unui proces civil este reglementată de art. 487-490 din C.pr.civ. al Republicii Moldova.

b) autoritatea de lucru judecat se atribuie numai hotărârilor irevocabile;

⁹ Idem, p. 276.

¹⁰ I. Leș, *Tratat de drept procesual civil. Vol. I*, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 873.

¹¹ E. Belei, *Puterea de lucru judecat a tranzacției*, în *Revista Institutului Național al Justiției*, nr. 3/2013, p. 18.

Legislația procesuală a Republicii Moldova distinge trei tipuri de hotărâri judecătorești: nedefinitive, definitive și irevocabile. Sunt nedefinitive hotărârile emise de prima instanță până la expirarea termenului de declarare a apelului sau, dacă au fost atacate cu apel, până la pronunțarea deciziei instanței de apel. Hotărârea judecătorească emisă în primă instanță devine definitivă după examinarea cauzei în apel, dacă a fost atacată cu apel, sau după expirarea termenului de declarare a apelului (art. 254 alin. (1) din C.pr.civ. al Republicii Moldova). Hotărârea judecătorească rămâne irevocabilă în cazul în care 1) este emisă în primă instanță, după expirarea termenului de apel, dacă participanții interesați nu au exercitat calea de atac corespunzătoare, 2) emisă în primă instanță, contestată cu apel, fără drept de recurs, 3) emisă de instanța de apel, după expirarea termenului de recurs, dacă participanții interesați nu au exercitat calea de atac corespunzătoare, 4) emisă de instanța de recurs, după examinarea recursului (art. 254 alin. (2) din C.pr.civ. al Republicii Moldova). Efectele hotărârii judecătorești irevocabile sunt¹²: exclusivitatea, prejudicialitatea și neanulabilitatea.

Hotărârea arbitrală se bucură de autoritatea lucrului judecat fie din momentul în care rămâne irevocabilă încheierea prin care instanța refuză să desființeze hotărârea arbitrală (atunci când hotărârea arbitrală a fost contestată), fie la expirarea termenului de 3 luni de zile din ziua primirii hotărârii arbitrale de către partea interesată, adică prin faptul necontestării hotărârii arbitrale.

Tranzacția părților dobândește autoritatea de lucru judecat din momentul confirmării acesteia de către instanța de judecată, indiferent dacă tranzacția a fost încheiată pentru a preveni un proces sau pentru a termina un proces început. În toate cazurile, instanța confirmă tranzacția părților prin intermediul unei încheieri judecătorești.

c) autoritatea de lucru judecat creează o prezumție legală absolută *erga omnes*.

Prin urmare, hotărârea judecătorească irevocabilă se consideră legală și temeinică, ea exprimă adevărul. În acest sens, doctrina¹³ a apreciat că autoritatea de lucru judecat are o dublă funcție în procesul civil. În primul rând, cererea examinată și soluționată printr-o hotărâre irevocabilă nu poate forma obiectul unei alte judecăți. Aceasta presupune tripla identitate: de părți, temeuri și obiect.

¹² E. Belei [et. al.], *op. cit.*, pp. 94-97.

¹³ I. Leș, *op. cit.*, p. 924; I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă. Vol. II*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 52.

Așadar, litigiul între aceleași părți, cu privire la același obiect și pe aceleași temeuri nu poate fi soluționat decât o singură dată, ceea ce presupune efectul negativ al autorității de lucru judecat. În al doilea rând, puterea lucrului judecat acordă părților posibilitatea „de a executa, prin mijloace legale hotărârea judecătorească”¹⁴ și de a opune puterea lucrului judecat într-un alt litigiu. Acesta reprezintă efectul pozitiv al autorității de lucru judecat.

Excepția autorității de lucru judecat

Excepția autorității de lucru judecat poate fi definită ca fiind modalitatea procesuală de apărare prin intermediul căreia partea interesată obține încetarea judecării, arătând că, cauza având aceleași părți, temeuri și același obiect a fost soluționată printr-o hotărâre irevocabilă. În doctrină s-a precizat că „*excepția se invocă în cadrul unui al doilea proces, de către partea care are interes de a bloca un nou demers judiciar al reclamantului*”¹⁵.

Dacă la primirea cererii de chemare în judecată instanța cunoaște cu certitudine că există o hotărâre judecătorească irevocabilă cu privire la un litigiu între aceleași părți, asupra aceluiași obiect și având aceleași temeuri, va emite încheierea de refuz în acceptarea cererii de chemare în judecată, potrivit art. 169 alin. (1) lit. b) din C.pr.civ. al Republicii Moldova. Însă considerăm că în majoritatea cazurilor instanța nu cunoaște despre faptul că există o hotărâre irevocabilă în privința aceeași cauze. De aceea, autoritatea de lucru judecat, de regulă, este invocată de către partea potrivnică prin intermediul excepției.

Reieșind din natura juridică și importanța autorității de lucru judecat pentru securitatea raporturilor juridice, excepția autorității de lucru judecat poate fi invocată pe tot parcursul judecării, precum și în apel sau recurs. În plus, excepția autorității de lucru judecat poate fi invocată în apel sau în recurs și în situația în care pârâtul nu a invocat-o în prima instanță. Dacă instanța de fond admite excepția autorității de lucru judecat, va dispune printr-o încheiere, care poate fi atacată cu recurs, încetarea procesului conform art. 265 lit. b) din C.pr.civ. al Republicii Moldova. În situația în care excepția autorității de lucru judecat este admisă de către instanța de apel, aceasta, prin decizie, va dispune casarea hotărârii primei instanțe și încetarea procesului. Decizia instanței de apel poate fi

¹⁴ E. Belei [et. al.], *op. cit.*, p. 96.

¹⁵ A. Suciș, *Excepțiile procesuale în noul Cod de procedură civilă*, Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 326.

atacată cu recurs. Respectiv, admiterea excepției autorității de lucru judecat va determina pronunțarea deciziei prin care se casează decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, dispunându-se încetarea procesului.

Totodată, dacă avem o hotărâre judecătorească definitivă, iar reclamantul se adresează cu o cerere de chemare în judecată pentru soluționarea litigiului între aceleași părți, asupra aceluiași obiect și având aceleași temeuri, în acest caz partea interesată nu va putea invoca excepția autorității de lucru judecat, întrucât de puterea lucrului judecat beneficiază numai hotărârile judecătorești irevocabile. În consecință, hotărârea judecătorească încă nu a devenit irevocabilă, deci excepția autorității de lucru judecat nu este aplicabilă. În acest caz, partea interesată nu va ridica excepția autorității de lucru judecat, ci excepția de litispendență. Adică, după cum prevede art. 170 lit. g) și art. 267 lit. d) din C.pr.civ. al Republicii Moldova, partea interesată va invoca faptul că *la aceeași instanță sau la o alta, se află în judecată un litigiu între aceleași părți, asupra aceluiași obiect și având aceleași temeuri*, iar instanța trebuie să scoată cererea de pe rol.

După cum am menționat, de autoritatea lucrului judecat se bucură numai actele de dispoziție ale instanțelor judecătorești, ale instanțelor de arbitraj și tranzacția părților. Așadar, apare o problemă în privința hotărârilor judecătorești străine, dacă aceeași cauză a fost examinată și soluționată de o instanță judecătorească străină printr-o hotărâre irevocabilă, dar, ulterior, reclamantul sesizează instanța de judecată din Republica Moldova pentru a examina și soluționa tot aceeași cauză. În acest caz, hotărârea judecătorească străină nu are putere de lucru judecat pe teritoriul Republicii Moldova, *„reieșind din principiul suveranității statelor, hotărârile judecătorești și arbitrale au putere juridică doar în limitele teritoriului statului unde ele au fost adoptate”*¹⁶.

Prin urmare, pentru ca o hotărâre judecătorească sau arbitrală străină să aibă puterea de lucru judecat pe teritoriul Republicii Moldova, aceasta trebuie să fie recunoscută. Însă, din punctul de vedere al invocării excepției autorității de lucru judecat, care, de regulă, este ridicată de către pârât în procesul civil, atestăm că legislația în vigoare a Republicii Moldova nu oferă pârâtului posibilitatea de a solicita recunoașterea hotărârii străine. C.pr.civ. al Republicii Moldova reglementează procedura recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești și arbitrale străine în cadrul Capitolului XLII, potrivit art. 467 alin. (2) din C.pr.civ. al Republicii Moldova, prin hotărâre judecătorească străină înțelegem o hotărâre

¹⁶ E. Belei [et. al.], *op. cit.*, p. 371.

pronunțată în cauză civilă de o judecată de drept comun sau de o judecată specializată pe teritoriul unui alt stat, iar o hotărâre arbitrală este considerată străină în situația în care este pronunțată pe teritoriul unui stat străin sau a fost emisă pe teritoriul Republicii Moldova, dar legea aplicată procedurii arbitrale a fost a unui stat străin (art. 475 alin. (1) din C.pr.civ. al Republicii Moldova).

Din punctul nostru de vedere, lacuna legislativă din cauza căreia pârâtul nu poate să invoce autoritatea de lucru judecat a hotărârii judecătorești sau arbitrale străine constă în aceea că scopul procedurii reglementate de legislația în vigoare constă în punerea în executare a hotărârii străine. Astfel, conform art. 468 din C.pr.civ. al Republicii Moldova, deși este intitulat marginal „Cererea de recunoaștere a hotărârii judecătorești străine”, stabilește că *hotărârea judecătorească străină care nu a fost executată benevol poate fi pusă în executare pe teritoriul Republicii Moldova, la cererea creditorului, în temeiul încuviințării date de instanța judecătorească.* În plus, în cererea de recunoaștere a hotărârii judecătorești străine trebuie să fie indicată solicitarea încuviințării executării silită a hotărârii și termenul de la care se cere executarea hotărârii (art. 469 alin. (1) lit. c) din C.pr.civ. al Republicii Moldova). Reglementările actuale permit recunoașterea hotărârilor nesuscetibile de executare, potrivit art. 472 alin. (1) din C.pr.civ. al Republicii Moldova, *hotărârea judecătorească străină care nu este susceptibilă de executare silită se recunoaște fără procedură ulterioară.* În general, nu sunt susceptibile de executare silită acțiunile în constatare, pentru că în cadrul acestora reclamantul solicită ca instanța să constate existența unui drept subiectiv față de pârât sau, după caz, inexistența unui drept subiectiv al pârâtului împotriva reclamantului, unele acțiuni în constituire, adică acele prin care reclamantul solicită modificarea sau desființarea raportului juridic existent cu pârât. Ca de exemplu, nu pot fi puse în executare hotărârile judecătorești date în cauzele privind desfacerea căsătoriei, decăderea din drepturile părintești, nulitatea căsătoriei etc.

Prin urmare, în ipoteza în care cauza civilă cu aceleași părți, temeieri și obiect a fost examinată și soluționată printr-o hotărâre judecătorească străină care este susceptibilă de executare, la sesizarea ulterioară a instanței din Republica Moldova, pârâtul nu dispune de posibilitatea de a solicita recunoașterea hotărârii străine și de a invoca excepția autorității de lucru judecat. Dimpotrivă, dacă hotărârea prin caracterul ei nu este susceptibilă de executare silită, atunci legea îi acordă pârâtului această posibilitate.

O situație distinctă avem în privința recunoașterii hotărârii arbitrale străine, din prevederile art. 475³ alin. (1) din C.pr.civ. al Republicii Moldova se deduce faptul că hotărârea arbitrală străină poate fi recunoscută fără posibilitatea executării ulterioare a acesteia. În plus art. 475 alin. (3) lit. b) din C.pr.civ. al Republicii Moldova arată că partea interesată poate solicita *doar recunoașterea hotărârii arbitrale străine pentru a invoca autoritatea de lucru judecat, fără a avea dreptul de executare ulterioară a hotărârii recunoscute*. Plenul Curții Supreme de Justiție al Republicii Moldova în pct. 22 din Hotărârea Privind practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației ce ține de recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și hotărârilor arbitrale străine nr. 9 din 09.12.2013¹⁷ a subliniat faptul că partea interesată poate sesiza instanța de judecată cu cerere referitor la recunoașterea și executarea silită a hotărârii arbitrale străine sau numai recunoașterea hotărârii arbitrale străine. Însă, în cazul hotărârii judecătorești străine partea interesată nu poate solicita numai recunoașterea acesteia, deoarece unul dintre cazuri de refuz în recunoaștere constă în aceea că hotărârea nu este executorie.

Iar pentru invocarea excepției autorității de lucru judecat, pe pârât nu îl interesează executorialitatea hotărârii, ci puterea acesteia de lucru judecat. Astfel, apare o dilemă, pe de o parte, hotărârile judecătorești străine pentru care nu se solicită executarea lor sau nu pot fi puse în executare în Republica Moldova nu pot fi recunoscute, iar, pe de altă parte, hotărârile arbitrale străine, indiferent dacă se solicită executarea lor, și hotărârile judecătorești care prin caracterul lor nu sunt susceptibile de executare silită pot fi recunoscute în Republica Moldova și vor avea autoritatea de lucru judecat. De aceea, propunem *de lege ferenda* ca partea interesată să aibă posibilitatea obținerii recunoașterii hotărârii judecătorești străine nu numai în scopul obținerii executării silită, ci și pentru a beneficia de autoritatea de lucru judecat.

Spre deosebire de legislația Republicii Moldova, C.pr.civ. al României¹⁸ nu condiționează recunoașterea hotărârii judecătorești străine de punerea acesteia în

¹⁷ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție privind practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației ce ține de recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și hotărârilor arbitrale străine nr. 9 din 09.12.2013, [Online] la http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=282 accesat 28.08.2018.

¹⁸ Noul Cod de procedură civilă al României, republicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 247 din 10 aprilie 2015. [Online] la http://www.dreptonline.ro/legislatie/codul_de_procedura_civila_noul_cod_de_procedura_civila_legea_134_2010.php accesat 10.10.2018.

executare. Așadar, art. 1096 din C.pr.civ. al României dispune că hotărârile judecătorești *pot fi recunoscute în România, spre a beneficia de autoritatea lucrului judecat.*

Concluzii

Excepția autorității de lucru judecat este o excepție procesuală peremptorie, adică duce la încetarea procesului, și absolută, având în vedere faptul că autoritatea de lucru judecat contribuie la asigurarea principiului securității raporturilor juridice. Aceasta poate fi invocată oricând pe parcursul procesului, chiar și în cadrul căilor de atac de reformare. Dacă judecătorul admite excepția autorității de lucru judecat invocată, va dispune printr-o încheiere încetarea procesului. Partea care ridică această excepție, de regulă pârâtul, trebuie să probeze și puterea de lucru judecat a hotărârii. În acest caz, ca probă va servi copia hotărârii judecătorești rămase irevocabile, hotărârea arbitrală în original sau în copie legalizată, încheierea judecătorească privind recunoașterea hotărârii arbitrale străine, încheierea judecătorească privind confirmarea tranzacției.

În cadrul acestui studiu am stabilit că actualmente legislația Republicii Moldova nu permite în mod expres recunoașterea hotărârii judecătorești străine numai pentru a atribui acesteia autoritatea de lucru judecat. Recunoașterea hotărârii judecătorești străine este condiționată de solicitarea privind executarea acesteia în Republica Moldova. De aceea, considerăm necesar ca legiutorul se intervină pentru înlăturarea acestei lacune. *De lege ferenda*, propunem ca art. 469 alin. (1) lit. c) din C.pr.civ. al Republicii Moldova să aibă următorul conținut: *solicitarea încuviințării executării silite a hotărârii judecătorești străine, termenul de la care se cere executarea hotărârii; sau solicitarea recunoașterii hotărârii judecătorești străine pentru a invoca autoritatea de lucru judecat.*